

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРОГАЛИН У РЕФОРМАХ ПОЛІТИКІВ В УКРАЇНІ НА ЯКІСТЬ ТА ЕКОБЕЗПЕКУ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ

«Дія не завжди призведе до щастя, але до щастя може привести лише дія».

**Бенджамін Дізраелі,
колишній прем'єр-міністр Британії**

У сучасному динамічному світі людина, реалізуючи свою зацікавленість і можливості, нерідко потрапляє на ризики, загрози і небезпеки природного, техногенного та соціального характеру. Немало їх створює і провокує сама людина. Тому уміння убачати всі аспекти середовища життєдіяльності, своєчасно запобігати агресивному впливу зовнішніх факторів – головна умова благополуччя та здоров'я як людини, так і соціуму.

Постановка проблеми. Демографічна ситуація в Україні на тлі війни на Сході та інших поточних гострих проблем останнім часом відійшла на задній план. Проте вона залишається вельми гострою, якщо не катастрофічною. За даними Державної прикордонної служби України (з часу перепису 2001 року) поїхали за кордон і не повернулися 6,3 млн громадян. На 1 січня 2018 року населення України, без тимчасово окупованого Криму, складало 42,386403 млн осіб. Народжуваність у 2017 році становила 10,3 % (189 місце у світі), смертність 14,4 % (5 місце у світі), природний приріст – 0,41 % (220 місце у світі) [1].

Здавна нас усіх навчають мити руки перед вживанням їжі, переходити дорогу тільки на зелене світло, та ніхто ніколи не задумувався, що щоденні небезпеки створює сама людина, будуючи начебто дешеві та еколого-економічно безпечні атомні електростанції чи розробляючи та впроваджуючи шкідливі українські реформи.

Кожна людина і дитина повинна відчувати, що Україна створена саме для неї, а не для можновладців. Проте в Україні «кожні 3 хвилини трапляється аварія, а кожні 2,5 години гине людина» (за даними речника нацполіції Ярослава Тракало в 2017 році). Після проведених реформ в нацполіції в 2017 році збільшилася кількість нетверезих водіїв на 25 %. Лише в Києві близько 1500 автомобілів на єврономерах, водії яких погано дотримуються швидкості і правил руху та підвищують кількість ДТП.

Актуальність дослідження. За статистикою в Україні щодня відбувається в середньому 554 дорожньо-транспортні пригоди. Показники смертності в Україні в 3–4 рази вище, ніж у Європейських країнах. Як наслідок, Україна потрапляє в ТОП-10 країн світу за рівнем смертності в ДТП. До антирейтингу також потрапили США, Росія, Індія, Вірменія. В Україні з великим відривом за кількістю ДТП лідирує Київ, де за 10 років сталося більше 500 тис. аварій. А, згідно з даними Всесвітнього банку, шкода українській економіці від ДТП щорічно досягає 4,5 млрд доларів США [2].

Влада в Україні сьогодні «пишається», що за останні 4 роки вона розробила та запровадила 144 реформи. Однак слід відмітити, що ми поставили політику попереду економіки. А це знають навіть студенти, що саме економіка – основа розвитку будь-якої держави. На думку українців, Європа бачить у нас перш за все корумповану та неефективну владу (21,2 %), війну, конфлікти і руїну (21,1 %), а також дешеву землю, сировину і робочу силу (12,8 %). Та головними перешкодами на шляху в Європу українці вважають корупцію (84,7 %), діяльність олігархічних кланів (72,5 %) та неефективний економічний розвиток (56,9 %) [3].

Тому іноземних інвесторів більше лякає не війна на Сході України, а саме корупція. Україна стала найкорумпованішою країною Європи за підсумками 2017 року. Україна опинилася на 130 місці зі 180 країн світу, у компанії таких країн як Сьєрра-Леоне, М'янма, Іран, Гамбія. Тому слід вивчати передовий досвід найменш корумпованих країн Швейцарії, Данії, Норвегії, Швеції, Сінгапуру, Канади, Німеччини, Нової Зеландії [4].

Корупція, це як «пліснява» чи «ракова пухлина», і тому потрібно боротися не з корупцією, а з її передумовою. Сьогодні владу слід передати на місця та розірвати ланцюг між олігархами, владою і людиною.

Виклад основного матеріалу. В Україні за 2017 рік здійснено 497 тис. злочинів: журналістів убивають, стріляють на вулиці, в кафе, в поліцейського, підривають автомобілі. Сьогодні накопичено до 4 млн одиниць нелегальної зброї в українців, особливо в тих, хто повернувся з АТО та ООС. Хто відповідає за боротьбу зі злочинністю в Україні? «Забрали недолугі депутати право захищати людину, а тепер людина буде ходити 2 роки, поки її поновлять на роботі», – відмітив экс-генеральний прокурор Святослав Піскун [5].

За результатами останнього національного опитування населення України, проведеного з 19 по 21 травня 2018 року Фондом Демократичні ініціативи спільно з соціологічною службою Центру Разумкова, населення у питанні добору суддів найбільше довіряє представникам громадськості (41 % опитаних), Президенту (5 %), Верховній Раді (5 %) та органам судового самоврядування (7 %) [6].

Кожна влада реформувала судову реформу і, як наслідок, у підсумку судді ставали все більш ручними та корумпованими. Не виняток й остання судова реформа. Так як її реалізацією займаються ті ж самі ор-

гани, що існували при Януковичу. Спочатку Вища кваліфікаційна комісія (ВКК) суддів амністує близько 300 «суддів Майдану». За такого підходу 99 % суддів успішно пройшли оцінювання і залишилися на своїх посадах. У такий спосіб, процес кваліфікаційного оцінювання суддів, який задумувався як інструмент очищення судової влади, став, по суті, засобом підвищення зарплати суддям [6, 7].

На сьогодні в українських судах відбувається повний саботаж справ, переданих НАБУ та САП, із 8 десятків справ від НАБУ та САП суди не почали розгляд кожної четвертої, а зареєстровані справи в судах затягуються і проводяться 1 раз на два-три місяці. Вироки жодного [8].

Влада України з 2013 по 2018 роки постійно шукає кредити по всьому світу, а прямі збитки від пожеж за цей період зросли з 0,71 млрд грн до 7,86 млрд грн, тобто в 11 разів. Основні показники статистики пожеж в Україні за 2013–2017 роки наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники статистики пожеж в Україні за 2013–2017 роки

№	Назва показників	Роки				
		2013	2014	2015	2016	2017
1	Кількість пожеж	61114	68879	79581	74221	83116
2	Збитки прямі, млрд грн	0,710863	1,490678	1,458296	5,166872	7,860225
3	Збитки побічні, млрд грн	2,241721	6,241514	4,218096	3,540341	5,821572
4	Загинуло людей від пожеж	2494	2246	1947	1872	1819
	– дітей	73	75	66	57	65
	– отримували травми	1584	1450	1360	1351	1474
5	В середньому щодня було пожеж	168	188	215	203	228
6	В середньому щодня гинуло людей	8	6	5	5	5
	– отримувало травми	5	4	4	4	4
7	Щоденні матеріальні втрати від пожеж, млн грн	11,6 тис грн	21,628	15,6	14,2	21,5
	Причини пожеж					
1	Підпал	2025	3394	2559	2960	2984
2	Несправність обладнання	142	92	121	169	173
3	Порушення правил ПБ при експлуатації електроустановки	13224	12663	13098	12777	13056
4	Порушення правил ПБ та експлуатації печей	4168	5000	4171	5272	5049
5	Необережне поводження з вогнем	37662	43330	56869	50395	59197
6	Пустощі дітей з вогнем	637	630	603	541	557
7	Інші причини	3256	3770	2160	21110	21100

Примітка: без урахування пожеж, що виникли на об'єктах міністерств, інших центральних органів влади, які відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 26.12.03 № 2030 здійснюють облік самостійно.

Аналіз таблиці 1 переконливо свідчить, що прямі збитки від пожеж за 5 років зросли в 10 разів і досягли 7,86 млрд грн, в середньому щодня в 2017 році було 228 пожеж проти 168 в 2013 році, а щоденні матеріальні втрати від пожеж склали 21,5 млн грн в 2017 році. А це кошти, яких бракує для підвищення зарплати вчителю, лікарю чи пенсіонеру, які живуть, як жебраки, на 1660 грн/місяць, а мінімальний кошток проживання з 1.07.2018 р. складає 1777 грн/місяць.

Яку якість і безпеку життя отримали українці внаслідок медичної реформи? Лише за останні два роки в Україні було закрито 104 лікувальні заклади, 7 тис. лікарів і 18 тис. медперсоналу було звільнено. Член тимчасової слідчої комісії ВР з розслідування фактів зловживання у МОЗ, народний депутат Павло Петренко наголошує, що за станом здоров'я українці пасуть задніх у Європі. Україна витрачає на систему охорони здоров'я вдвічі менше, ніж передбачено нормами ООН і ВООЗ. Через брак коштів на ліки люди зважуються на пасивну евтаназію своїх рідних. Проте, згідно з Конституцією України, надання медичної допомоги повинно бути безкоштовним [9].

Тільки в Києві зараз не вистачає 3,5 тис. лікарів. 600 лікарів первинної ланки (дільничних терапевтів), 100 фтизіатрів, 100 патологоанатомів, 156 лікарів екстреної допомоги та ін. На тлі кадрового голоду щороку Україну залишають 7 тис. молодих лікарів і вдвічі більше медичних сестер. Щороку українці витрачають на ліки 23 млрд грн. Та виявляється, в загальному обсязі виручки від продажу ліків їхня

потрібна частка становить лише 20 % (4,6 млрд грн). Лівова частка грошей пацієнтів – 80 % витрачаються на непотрібні ліки, які виписують лікарі.

Передовий досвід і приклад якісної медичної реформи показує Грузія, де найскладніші операції, навіть операції ока, виконують безкоштовно, а корупція взагалі відсутня.

Комісія з безпеки та співробітництва в Європі (Гельсінська комісія США) назвала корупцію та владу олігархів основним «внутрішнім ворогом» для подальшого розвитку держави. Олігархи захопили Українську державу, витіснили некорумповані політичні партії та конкурують між собою у розкраданні українських багатств. У доповіді Гельсінської комісії містяться численні рекомендації для України: **по-перше**, посилити електронне врядування та свободу преси, **по-друге**, слід якнайшвидше створити антикорупційний суд [10]. На думку американців, олігархи в Україні формувалися через відсутність належних реформ. Українські олігархи – це група з 55 осіб, яка набрала статків у 1991 році через розграбування вже створеного іншими людьми національного багатства. Як наслідок, олігархи в Україні керують владою, національним багатством.

А як вплинула реформована поліція на якість і безпеку українців? Хоча за законом поліція служить народові, в реальному житті все з точністю до навпаки. Керівництво МВС України постійно звітує про успіхи. Створена величезна кількість нових відомств, але в реальному житті зростає кількість пограбувань, убивств, автоугонів та автопідривів. З 2 тис. патрульних у 2015 році до 12 тис в Україні у 2017 році. За даними нацполіції, переатестація тих, хто сидить у кабінетах, з тріском провалилася. 93 % колишніх міліціантів, а це 86219 осіб, пройшли атестацію успішно, а ті, хто зазнав невдачі, змогли поновитись через суд [11].

Рівень довіри населення до поліції в грудні 2017 року такий: зовсім не довіряю – 30,5 %; радше не довіряю – 37,0 %; радше довіряю – 20,0 %; повністю довіряю – 1,7 %; важко відповісти – 10,7 %. Тільки на початку 2018 року в Україні було скоєно 4465 умисних убивств (за інформацією Генеральної прокуратури України).

Пожежі та вибухи на військових складах боєприпасів поблизу Калинівки у Вінницькій області у ніч на 27 вересня 2017 року вкотре продемонстрували недбалість військових і української влади в умовах воєнного часу, вважає журналіст Сергій Руденко. Не зрозуміло, звідки взялося полум'я на одному з трьох найбільших військових складах. Ясно лише одне: оборона і безпека країни була і залишається вразливою. Чи то від зовнішнього ворога – диверсантів, чи то від внутрішнього – халатності військових, це не так уже й важливо [12].

Уп'яте сталися вибухи боєприпасів на військових складах. Три з яких за останні два роки. 23 березня 2017 р. – це Балаклея Харківської області, на військових складах сталася пожежа і подальші вибухи. Пошкоджено 265 будівель. Евакуйовано 20 тис. жителів. Збитки склали 200 млн грн. 27 вересня 2017 р. – Калинівка Вінницької області, на арсеналі зберігалася 188 тис. тонн боєприпасів на площі 60 гектарів. Серед них системи залпового вогню «Смерч», «Ураган», «Град». Збитки склали 800 млн грн. 9 жовтня 2018 р. – пожежа і вибухи в Ічні Чернігівської області стали вже четвертим серйозним випадком на українських складах боєприпасів за час війни на Сході України. Евакуйовано 12 тис жителів з 30 населених пунктів. Знову версії причин вибухів: зовнішній фактор, диверсія, недбалість, нещасний випадок. Не зроблено належних висновків для посилення безпеки на інших військових складах.

За винятком сходу країни, Україна продовжує жити в умовах мирного часу. Але, не дай Боже, диверсанти підірвуть один з енергоблоків на АЕС або їхні сховища радіаційних відходів, які побудовані на відкритій поверхні, наприклад, Запорізької АЕС. Тому, чи готова влада до режиму НС у цих умовах?

А чи вирішує закон освітню проблему в Україні? На думку авторів, жоден закон не може вирішити проблеми якості навчання, якщо вчитель не знає свого предмета. Наприклад, якщо такі предмети, як математика, фізика, екологія чи безпека життєдіяльності у школі викладає вчитель праці, музики. Саме тому потрібно провести загальнообов'язкове тестування вчителів і за його результатами прийняти рішення про продовження трудових відносин з учителями. Критики цієї ініціативи кажуть, що в такому разі школи будуть без учителів, тобто підтверджують, що є взагалі підстави вважати: рівень учителів дуже низький. Але й залишати все, як є, ще гірше. Думати, що коли є вчитель у школі, то дитина вчиться й отримує знання – це найбільший самообман. Не у всіх батьків є гроші на репетиторів.

Учні переходитимуть на нові навчальні програми поступово. «Канва» розвитку учня, ключові компетентності і наскрізні вміння передбачають такі дисципліни: рідна і державна мова, іноземні мови, математика, інформаційно-цифрова компетентність, екологічна грамотність і здорове безпечне життя, підприємливість, соціальні і громадські компетентності, уміння навчатися та загальнокультурна грамотність. Це у цілому збалансує програму і розвантажить учнів, зменшить кількість предметів, щоб інформація не дублювалася, а відповідала європейській практиці.

Для проведення освітньої реформи слід передбачити і мати 120 млн грн, і запланована вона на 12 років, тож коли українським учителям чекати мінімальну зарплату у 9,6 тис грн, поки не відомо. А що реально зміниться для дітей, батьків і вчителів за цей період, складно передбачити. Уже сьогодні за період 2013–2017 роки в Україні закрили 80 середніх шкіл з 691 у 2013 році до 611 у 2017, в той час, коли загальна кількість учнів за цей період зростає з 105160 до 110224 осіб [13].

Одним із суттєвих недоліків сучасної вищої освіти в Україні є надмірна теоретичність та відсутність вагомої та якісної практичної складової. Це той момент, на який часто нарікають студенти та робото-

давці. Конституція визначає, що 10 % бюджету країни має йти на освіту, але в дійсності на цю сферу йде суттєво менше коштів з бюджету. ВНЗ залишаються повністю залежними від держави. Сьогодні вже остаточно зрозуміло, що Закон України «Про вищу освіту» не діє і потребує певних змін [14].

Деякі ВНЗ в Україні навіть «пишаються», що студент(-ка) закінчила їхній заклад чи аспірантуру, ніде не працювала, а вже викладає лекції і веде практичні заняття. То, **по-перше**, про яку якість навчання можна говорити в цьому ВУЗі, а **по-друге**, в ЄС, куди ми збираємось, діє трьохрівнева освіта: бакалавр, магістр і доктор PhD (або доктор наук, лише в деяких країнах), а в Україні Закон «Про вищу освіту» передбачає 4-рівневу освіту: бакалавр, магістр, доктор PhD та ще й доктор наук. Тому і Закон України «Про вищу освіту» не відповідає європейському напрямку, куди ми крокуємо.

Влада в Україні розробляє все нові Закони і реформи, що не відповідають європейським, та, як наслідок, якість, тривалість і добробут життя в Україні в 4–10 разів нижче, ніж в ЄС. Як свідчить передовий досвід Польщі, ще 20 років тому вона перевела всі європейські закони на польську мову і за два роки вже була членом ЄС, а сьогодні валовий національний дохід, якість і безпека життя в 4–6 разів вища, ніж в Україні.

Інший досвід якісної освіти можна простежити в Кореї, де 5 років тому назад рівень життя був нижчим, ніж в Україні, а сьогодні Корея за якістю життя на 11 місці у світі, і це за рахунок виділення з бюджету на освіту – 6 % (проти 0,29 % в Україні).

У період 2014–2018 років Україна зазнала одну із найсильніших криз і в банківській реформі. Відбулася девальвація гривні з 7,77 грн в 2014 р. до 28 грн за 1 дол США у 2018 році. Нацбанком України було визнано збанкрутливими 90 українських банків, у яких, крім керівництва цих банків, були ще й мільйони позичальників, справи яких підпадають під ті самі статті. Непрозорість у прийнятті рішень, пов'язаних із закриттям банків та зловживанням службовим становищем Нацбанком України, завдали збитків українській економіці на рівні 38 % ВВП.

Через те, що в Україні правоохоронні органи: суди, прокуратура – схильні до корупції, одні недобросовісні банкіри відбулися легким переляком, інші взагалі unikли покарання. Для порівняння: у США банкіри за певних умов навіть можуть отримати довічне ув'язнення за порушення і зловживання.

Якщо в Україні йде війна, то люди, які крадуть, – це мародери. Вбили гривню, жоден корупціонер не сидить. При передачі ПриватБанку держава виявила «дірку». У Пенсійному фонді теж знайшли «дірку» в 158 млн грн. На думку авторів, у «дірки» повинно бути ім'я та прізвище. Адже кимось вона створена!

За даними Віктора Чумака, «урядом України провалені практично всі реформи» [15]. Реформа має право на життя тільки тоді, коли вона приносить населенню України прибуток, якщо внаслідок реформи життя для більшості простих людей стає гіршим, то це неможливо назвати реформою.

«За різними підрахунками в офшорах за кордоном знаходиться від 60 до 100 млрд грн» – за даними Романа Насірова [16].

Таблиця 2

Показники мінімальної заробітної плати у 2018 році в Україні та ЄС

Країни	Мінімальна зарплата, Євро	Країни	Мінімальна зарплата, Євро
Литва	400	Іспанія	859
Румунія	408	Португалія	677
Латвія	430	Греція	684
Угорщина	445	Мальта	748
Хорватія	462	Словенія	843
Чехія	478	Німеччина	1498
Словаччина	480	Франція	1498
Естонія	500	Бельгія	1563
Польща	503	Нідерланди	1578
Ірландія	1514	США	1048
Великобританія	1545	Україна	116

Як показує таблиця 2, в Україні катастрофічно мала мінімальна зарплата – 116 євро чи 3737 грн, що в 4 рази менше, ніж у Східній Європі та майже в 13 разів, ніж у Центральній Європі.

За інформацією директора Національного наукового центру «Інституту аграрної економіки» академіка НААН Юрія Луценка, споживання продуктів харчування в Україні за 2017 рік суттєво нижче норми на одну людину. Так, споживання м'яса торік склало 56,4 кг при нормі 80 кг на одну особу (70,5 %). Тоді як споживання м'яса на одну особу постійно трималося до 2013 року на рівні 61,2 кг.

Споживання молока за 2017 рік становило 231,6 кг при нормі 380 кг (60,93 %); овочевої продукції –

102 кг при нормі 161 кг (63,4 %), а плодів ягід, винограду – 44,4 кг при нормі 90 кг (49,3 %). Отже, недосагнення норм раціонального споживання харчів значною мірою спричинено недостатнім рівнем доходів домогосподарств – зазначив академік Ю. Луценко [17].

Україна розташована в центрі Європи, проте люди живуть, як в Африці. За рівнем життя Україна є однією з найбідніших держав у світі. Нещодавні дослідження рівня життя українців, які проводили експерти ООН, показали, що близько 80 % українців живуть за межею бідності. За результатами досліджень співвідношення багатих українців до найбідніших складає 30:1. Натомість у країнах ЄС це 5,7:1 [18].

Україна – це ще економіка, яка генерує багато відходів. Загальна кількість відходів, що утворюється на душу населення, у 2 рази більша, ніж у 28 країнах ЄС [19]. Рівень забруднення довкілля відходами нещадно знищує запаси питної води. Технологічний уклад впливає на рівень екологічної безпеки шляхом упровадження сучасних технологій, які характеризуються високим рівнем екологічності, й удосконаленням технологічної структури економіки.

Отже, ефективне розв'язання екологічних і соціально-економічних проблем у сфері поводження з відходами можливо за умов заборони видачі ліцензії на виробництво будь-якої продукції з незавершеною технологією, тобто відсутній замкнутий цикл переробки від випуску продукції до утилізації відходів [20].

Як висновок, щодо впливу реформ на якість і екобезпеку життя за останні 5 років – результати опитування на телеканалі NEWSONE за 24.09.2018 р. 16 685 українців на тему «Чи приносять «плоди» українські реформи» відповіли: «Так» – 3 %; «Ні» – 97 %.

Тому досягти якості та екобезпеки життя в Україні – це можливо, якщо врахувати всі наведені фактори, які перешкоджають досягненню цієї цілі.

Література

1. Населення України скорочується втричі швидшими темпами ніж в Європі. URL: <https://global-ukraine.com>
2. Щорічно у світі в ДТП гине понад 186 тис дітей. URL: <https://www.rbc.ua>
3. Корупція і олігархи заважають Україні йти в Європу. URL: <https://expreso.tv>
4. Ганебний рейтинг: Україна – найкорумпованіша країна Європи після Росії. URL: <https://24tv.ua>
5. Суб'єктивні реформи. URL: Канал NEWSONE 1.09.2018 в 22:00.
6. Судова реформа без підзвітності суспільству: чому зміни відстають від очікування і як це виправити? URL: <https://lexinform.com.ua>
7. Реалії судової реформи: 99% старих суддів та значне збільшення їхньої зарплати. URL: <https://24tv.ua>
8. Є повний саботаж судами справ, переданих їм від НАБУ та САП. URL: <https://radiosvoboda.org.ua>
9. Медична реформа в Україні «м'який геноцид». URL: <https://rakurs.ua>
10. Реформи в «Нафтогаз» призвели до того, що олігархи захопили Україну і розкрадають її багатства – Гельсінська комісія, США. URL: <https://zaxid.net>
11. Поліція: реформа чи найбільший провал? URL: <https://cesor.net.ua>
12. Стан реформ у військовій галузі. Україна на порохівій діжці. URL: <https://www.dw.com>
13. Навчання по-новому: плюси та мінуси Закону України «Про освіту». URL: <https://tolkopravda.com.ua>
14. Реформа вищої освіти: якісні зміни чи біг на місці? URL: <https://hromadske.volyn.ua>
15. Урядом України провалені практично всі реформи (В. Чумак). URL: Канал 112 Вечірній прайм 7.09.2018.
16. За різними підрахунками в офшорах за кордоном України від 60 до 100 млрд грн (Роман Насіров). URL: Український формат. Канал NEWSONE 29.08.2018 о 22 год.
17. Українці споживають основних продуктів нижче норми. URL: <https://agroreview.com>
18. Бідний не тому, що дурний. Чому українці не можуть розбагатіти? URL: <https://epravda.com.ua>
19. Таранцова Г. Які особливості «національного» поводження з відходами в Україні? // Екологія підприємства. – 2017. – № 10. – С. 42–43.
20. Громуко М. Г., Пашков А. П., Нападовська П. А. Світові еколого-економічні пріоритети у вирішенні проблем відходів // Безпека життєдіяльності. – 2015. – № 3 – С. 19–22.

А. П. Пашков,

к. т. н., академік Міжнародної академії з безпеки життєдіяльності, доцент кафедри екології Національного університету «Кієво-Могилянська академія»